ВИМОГИ ДО РІВНЯ ВОЛОДІННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ ВСТУПНИКІВ В АСПІРАНТУРУ

Новітні потреби, які щодня виникають у суспільстві та пов'язані із науковим спілкуванням та співпрацею між молодими науковцями, які є представниками різних мов та культурних традицій, а також нові вимоги до освітньої системи в Україні зумовили суттєві зміни у підході до викладання, оновлення змісту та методів навчання іноземної мови для здобувачів освітньо-наукового ступеня доктора філософії.

Вступний іспит з іноземних мов (англійської, німецької, французької) до аспірантури має на меті визначення рівня підготовки вступників з іноземної мови та подальше спрямування навчання іноземній мові в аспірантурі з огляду на актуальність інтеграції освітньої системи України в європейський та світовий освітній простір і потребу в підвищенні рівня знань аспірантами іноземних мов і навичок активної роботи з міжнародними базами наукової інформації. Програма вступного іспиту засвідчує перехід від навчання володінню іноземною мовою до її практичного застосування, до використання її як засобу отримання та обміну необхідною інформацією.

Програма відображає конкретні характеристики рівнів практичного володіння іноземною мовою та встановлює мінімум навчального матеріалу для розвитку передбачених навичок і вмінь мовленнєвої діяльності.

Вступники, які мають міжнародні сертифікати, що підтверджують їх рівень володіння іноземною мовою В2 та вище, звільняються від складання вступного іспиту до аспірантури: їм автоматично зараховується максимально можливий бал.

Критерії для зазначених вище рівнів базуються на дескрипторах, запропонованих Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти.

Таблиця 1.1

РВМ: глобальна шкала

Досвідчений користувач	**C1**	Може розуміти широкий спектр досить складних та об'ємних текстів і розпізнавати імпліцитне значення. Може висловлюватись швидко і спонтанно без помітних утруднень, пов'язаних з пошуком засобів вираження. Може ефективно і гнучко користуватись мовою у суспільному житті, навчанні та з професійними цілями. Може чітко, логічно, детально висловлюватись на складні теми, демонструючи свідоме володіння граматичними структурами, мовними засобами зв'язку (конекторами) та зв'язними програмами висловлювання.
Незалежний користувач	**B2**	Може розуміти основні ідеї тексту як на конкретну, так і на абстракту тему, у т.ч. й технічні (спеціалізовані) дискусії за своїм фахом. Може нормально спілкуватися з носіями мови з таким ступенем швидкості та спонтанності, який не завдає труднощів жодній із сторін. Може чітко, детально висловлюватись на широке коло тем, виражати свою думку з певної проблеми, наводячи різноманітні аргументи за і проти.

Практичне володіння іноземною мовою передбачає демонстрування високого рівня сформованості функціональної, мовної та мовленнєвої компетенцій. ***Функціональна компетенція*** включає володіння іноземною мовою для академічних цілей, а саме: вміння читати наукові тексти (першоджерела), анотувати та реферувати їх; слухати та конспектувати лекції; готувати та проводити презентації та семінари. ***Мовна компетенція*** передбачає володіння вступником орфографічними, орфоепічними, лексичними, фонетичними, граматичними та стилістичними нормами сучасної іноземної мови. ***Мовленнєва компетенція*** охоплює рецептивні та продуктивні вміння. Вступник до аспірантури повинен брати участь в усному спілкуванні іноземною мовою в обсязі, передбаченому програмою матеріалу.

Таблиця 1.2

РВМ: Стандартні вимоги до РВМ В2+

Мовленнєві вміння ***Вступники до аспірантури мають:***	
Аудіювання	розуміти нормативне усне мовлення, живе або в запису, як на близькі, так і на незнайомі теми, які звичайно зустрічаються в особистому, суспільному, академічному або професійному житті; розуміти головні думки мовлення, складного у змістовому та лінгвістичному планах, як на конкретні, так і на абстрактні теми, оформленого нормативною вимогою, у тому числі-технічні дискусії з її/його спеціальності; розуміти розгорнуте мовлення, складні лінії аргументації за умови, що тема досить знайома і напрям розмови позначається ознаками експліцідно;
Читання	читати і розуміти в деталях довгі складні тексти академічного та професійного змісту, використовуючи відповідні стратегії для різних типів читання; розуміти автентичні тексти, пов’язані з навчанням та спеціальністю, з підручників, газет, журналів, популярних і спеціалізованих видань або інтернет-джерел; визначати позицію та точку зору автора в автентичних текстах, пов’язаних із навчанням та спеціальністю; розуміти задум автора письмового тексту та оцінювати комунікативні наслідки написаного; розуміти деталі у доволі складних матеріалах, інструкціях, специфікаціях тощо; розуміти автентичну академічну та професійну кореспонденцію.

Письмо	висловлюватися у чітких структурованих текстах академічного та професійного спрямування, розгортаючи, підтримуючи і деталізуючи погляди додатковими думками, наводячи аргументи і приклади; писати зрозумілі, деталізовані тексти різної спрямованості, пов'язані з особистою, академічною та професійною сферами; заповнювати бланки для академічних та професійних цілей з високим ступенем граматичної коректності; користуватися базовими мовними засобами зв'язку для поєднання висловлювань у чіткий, логічно об'єднаний письмовий дискурс; виконувати широку низку мовленнєвих функцій і реагувати на них письмово, гнучко користуючись загальновживаними фразами.
Усне мовлення	користуватися мовою вільно, правильно й ефективно, в широкому діапазоні загальних, академічних, професійних тем, чітко позначаючи зв'язки між ідеями; спонтанно спілкуватися, добре контролюючи граматичний аспект, без жодних ознак необхідності обмеження того, що хоче сказати, приймаючи стиль мовлення залежно від обставин.

Мовні вміння

Вступники до аспірантури повинні мати робочі знання:

граматичних структур, що є необхідними для гнучкого вираження відповідних функцій та понять, а також розуміння і продукування широкого кола текстів в академічній та професійній сферах;

правил синтаксису англійської мови для того, щоб розуміти та видавати широкий спектр текстів в академічній та професійній сферах;

мовних форм, властивих для офіційних та розмовних регістрів академічного і професійного мовлення;

широкого діапазону словникового запасу (включаючи термінологію), що є необхідним в академічній та професійній сферах.

Вступник до аспірантури поряд з усіма іншими професійними вміннями, має бути здатним ефективно спілкуватися іноземною мовою у професійному та академічному середовищі, а саме:

- обговорювати пов'язані зі спеціалізацією питання та досягати порозуміння зі співрозмовником;
- готувати публічні виступи з низки великої кількості галузевих питань, застосовуючи відповідні засоби вербальної комунікації та адекватні форми ведення дискусій та переговорів;
- знаходити нову текстову, графічну, аудіо- та відео- інформацію, що міститься в іншомовних галузевих матеріалах (як у друкованому, так і в електронному вигляді), користуючись відповідними пошуковими методами та термінологією;
- аналізувати іншомовні джерела інформації для отримання даних, що є необхідними для виконання професійних завдань та прийняття професійних рішень;
- писати професійні тексти іноземною мовою з проблематики галузевого спрямування;
- спілкуватись усно та письмово, демонструючи міжкультурне розуміння й толерантність;
- перекладати іншомовні професійні тексти на рідну мову та навпаки, користуючись спеціалізованими термінологічними словниками (в т.ч. двомовними), електронними словниками та програмним забезпеченням перекладацького спрямування.

ІІ. СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТУ

Екзаменаційний білет на вступному іспиті до аспірантури у ЛНМА імені М. В. Лисенка включає комплексний письмовий тест, який складається з чотирьох Розділів, націлених на оцінювання рівня сформованості *рецептивних*

вмінь (аудіювання, читання), *лінгвістичної компетенції* (вживання мови) та *продуктивних вмінь* (письма).

Структура тесту представлена таким чином:

- Розділ 1: аудіювання (10 питань);
- Розділ 2: читання (10 питань);
- Розділ 3: використання мови (10 питань)
- Розділ 4: письмо (написання есе обсягом 150-250 слів, тематика якого належить до сфер академічної або професійної діяльності вступників до аспірантури).

При розробці тестових завдань Розділів I, II, III застосовані наведені нижче **формати та тестові методики**.

Множинний вибір (multiple choice)

Завдання на **множинний вибір** використовується з метою перевірки вмінь *детального розуміння* письмового тексту, в тому числі переданих в ньому думок автора. Кандидат має уважно прочитати текст для того, щоб відчути різницю між схожими на перший погляд точками зору, причинами та наслідками. Завдання може містити питання щодо розрізнення значень окремих слів та виразів у певному контексті, а також змістовну співвіднесеність (reference) слів, наприклад, займенників (e.g. What does ‘it’ refer to?) тощо.

Варіанти множинного вибору розташовані нижче тексту і подані в тому ж порядку, в якому інформація розгортається в тексті. Це надає абітурієнтові змогу стежити за розвитком тексту, читаючи питання. Останнє з питань може стосуватися інтерпретації всього тексту. Для правильного детального розуміння тексту можна порекомендувати кандидатові обрати стратегію вдумливого читання.

Зіставлення (matching)

Завдання на **множинне зіставлення**, в тому числі зіставлення заголовків або ключових речень із текстами або абзацами тексту вважається прийнятним

для перевірки розуміння *головних положень тексту.* Кандидат має прочитати перелік заголовків/ключових речень та звернути увагу на зразок, який подається. Заголовок/ключове речення-зразок співвідноситься, як правило, з першим абзацом. Серед заголовків/ключових речень завжди є зайвий/зайве, який/яке не співвідноситься з жодним абзацом. Відповіді у вигляді літер А-… мають бути занесені у відповідні графи на спеціальному бланку.

При підготовці до виконання тестових завдань на множинне зіставлення можна запропонувати стратегію швидкого читання.

Множинне зіставлення (multiple matching)

Цей тип завдань використовується для перевірки вмінь *знаходити необхідну/бажану інформацію* в одному довгому або декількох невеличких текстах, пов'язаних між собою тематично, використовується В цьому випадку завдання містить твердження або питання, які у більшості випадків розташовані перед текстом/текстами. Іноді інформація до них може буде знайдена в більш ніж одному абзаці/тексті, тоді біля цього твердження/питання є місце для всіх варіантів можливих відповідей.

Тестове завдання, що розглядається, потребує від кандидатів вміння переглядового, пошукового читання. Вступники повинні користуватися стратегією швидкого читання довгих текстів без аналізу та розуміння всього змісту та деталей.

Вірна/невірна відповідь (True / False / Not Given)

Тестові завдання типу **вибір правильної відповіді серед двох** (вірно/невірно) **або трьох** (вірно/невірно/інформація не надана) **запропонованих варіантів** застосовуються для перевірки вміння *розуміти основний зміст, головні ідеї, деталі або знаходити необхідну/бажану інформацію.* Кандидат має прочитати текст (монолог або діалог) тривалістю близько трьох хвилин. Твердження, що відображають зміст тексту, мають бути оцінені кандидатом як вірні, невірні або такі, що взагалі не згадувались в тексті.

Заповнення пропусків (gap filling)

Тестовий метод **заповнення пропусків в тексті** зазвичай використовується для перевірки вмінь *визначати структуру тексту*. Кандидат має прочитати текст, що має певну кількість пропусків, та заповнити їх за допомогою абзаців або речень, які були вилучені з тексту та подані після нього у змішаному порядку. Кожний пропуск має один правильний/ймовірний варіант заповнення. Серед абзаців або речень завжди є зайвий/зайве, який/яке не співвідноситься з жодним пропуском.

Для правильного виконання цього тестового завдання абітурієнтам слід цілеспрямовано аналізувати зміст на основі мовних явищ та логічних зв'язків, що передбачає обрання стратегії уважного, вдумливого читання.

III. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання письмового тесту

3.1.1. Оцінювання завдань на аудіювання (Розділ I).

Завдання розділу аудіювання оцінюються згідно **ключів**, які надають вірні варіанти відповідей.

Кожна вірна відповідь Розділу 1 (Аудіювання) оцінюється в 2 бали. Максимальна кількість балів, яку вступник може отримати на іспиті за виконання Розділу 1 аудіювання, становить **20 балів**.

3.1.2. Оцінювання завдань на читання (Розділ II) .

Завдання Розділів I-II письмового тесту оцінюються згідно **ключів**, які надають вірні варіанти відповідей.

Кожна вірна відповідь Розділу 2 (Читання) оцінюється в 1 бали. Максимальна кількість балів, яку вступник може отримати на іспиті за виконання Розділу 2 письмового тесту, становить **40 балів**.

При оцінюванні ***читання*** вимірюється здатність вступників до аспірантури:

- розуміти ідею тексту та її задуманий наперед «вплив»;
- розуміти сутність, деталі і структуру тексту;
- визначати головні думки і конкретну інформацію;
- робити припущення про ідеї та ставлення;
- розуміти особливості певного типу дискурсу.

3.1.3. Оцінювання завдань на використання мови (Розділ III).

При тестуванні ***мовної компетенції*** вступників до аспірантури оцінюється вміння останніх розпізнавати та адекватно використовувати граматичні структури та лексичні одиниці, необхідні для ефективної комунікації в академічному та професійному контекстах.

Кожна вірна відповідь Розділу **3** (Використання мови) оцінюється в 1 бал. Максимальна кількість балів, яку вступник може отримати на іспиті за виконання Розділу 3 письмового тесту, становить **20 балів**.

3.1.4. Оцінювання письма (Розділ IV).

Оцінювання есе здійснюється згідно наведеної нижче шкали..

Таблиця 3.1

Шкала оцінювання письма

SCORE	**CRITERIA**			
	TASK ACHIEVEMENT	**COHERENCE AND COHESION**	**GRAMMAR**	**VOCABULARY**
17-20	All content points fully elaborated Meets text type requirements completely	Fully coherent text Text cohesive on both sentence and paragraph level	Wide range of structures Occasional inaccuracies that do not hinder/disrupt communication	Wide range of general and professional vocabulary Accurate vocabulary communicating clear ideas Fully relevant to content

13-16	Most content points elaborated All content points mentioned Occasional inconsistencies in text type requirements	Good sentence-level cohesion Text mostly coherent and cohesive on paragraph level	Good range of structures Occasional inaccuracies that hinder/disrupt communication	Good range of general and professional vocabulary Occasionally inaccurate vocabulary communicating mainly clear ideas Overall relevant to content
9-12	Many content points elaborated Most content points mentioned Some inconsistencies in text type requirements	Text cohesive enough on sentence level Occasional lack of paragraph-level coherence and cohesion	Adequate variety of structures Some inaccuracies that hinder/disrupt communication	Fair range of vocabulary Frequently inaccurate vocabulary communicating some clear ideas Occasionally irrelevant to content
5 - 8	Some content points elaborated Many content points mentioned Many inconsistencies in text type requirements	Some sentence-level cohesion Frequent lack of paragraph-level coherence and cohesion	Limited range of structures Frequent inaccuracies that hinder/disrupt communication	Limited range of vocabulary Frequently inaccurate vocabulary communicating few clear ideas Occasionally relevant to content with some chunks lifted from prompt
1 - 4	No content point elaborated Some content points mentioned Does not meet text type requirements	Text not coherent Lack of sentence- and paragraph-level cohesion	No range of structures Mostly inaccurate	No range of vocabulary Mostly inaccurate vocabulary communicating ideas that are not clear enough Mostly irrelevant to content with several chunks lifted from prompt
0	No assessable language	No assessable language	No assessable language	No assessable language

Максимальна кількість балів, яку вступник отримує за тест письма (написання есе), становить **20 балів**.

Таким чином, **м**аксимальна кількість балів, яку вступник може отримати на іспиті, становить **100 балів** (20 + 40 + 20 + 20) що дорівнює оцінки відмінно.

IV. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання [Текст]. – К. : Ленвіт, 2003.
2. BEC Preparation Guide. – Cambridge: Cambridge University Press, 2005.
3. First Certificate in English Handbook. – Cambridge: Cambridge University Press, 2008.
4. IELTS Handbook. – Cambridge: Cambridge University Press, 2007.
5. Jordan R.R. Academic Writing Course. / R.R. Jordan. – Harlow: Pearson Education Ltd., 2003.
6. Morley J., Doyle P., Pople I. University Writing Course. / J. Morley, P. Doyle, I. Pople. – Newbury: Express Publishing, 2007.
7. Tanko G. Into Europe: The Writing Handbook. / G. Tanko. – Budapest: Teleki Laszlo Foundation, 2006.
8. Vince M. Advanced Language Practice / M.Vince. – Oxford: Macmillan Publishers Ltd., 2013.

Довідкова література

1. Longman Business English Dictionary: 3rd ed – Harlow : Pearson Education Ltd., 2007.
2. Longman Exams Dictionary: 2nd ed. – Harlow : Pearson Education Ltd., 2009.
3. Oxford Business English Dictionary for Learners of English. – Oxford: Oxford University Press, 2006.
4. Oxford Dictionary of Law. – Oxford: Oxford University Press, 2003.

Додаток 1

Орієнтовний перелік ***тематичних сфер*** *та* ***професійних ситуацій****, в межах яких перевіряються мовленнєві вміння вступників до аспірантури.*

- персональна ідентифікація (встановлення та підтримання особистих контактів, презентація «себе» в термінах особистих даних та виконуваних суспільних ролей, напр., під час інтерв'ю при працевлаштуванні);
- загальне робоче оточення і повсякденна робота (адміністративна діяльність, участь у проектах тощо);
- ділові подорожі (бронювання квитків, готелів, турів тощо; поведінка на борту літака, судна, в поїзді; поведінка під час перебування в готелі, на пошті, у банку, в ресторані та ін.);
- міжнародні конференції, зустрічі, дискусії (презентації, виступи, підготовка заходів, участь у дискусії, спілкування, ведення нотаток);
- здоров'я та особиста безпека (поведінка у лікарні, в аптеці, невідкладна допомога, робоче місце);
- питання професійного та академічного характеру (лекції, семінари, практикуми, консультації, тренінги);
- крос-культурні аспекти ділової комунікації;
- методологія, методика та тенденції розвитку сучасних наукових досліджень (в т.ч. у сфері персональних наукових інтересів).

Додаток 2

НАВЧАЛЬНИЙ МАТЕРІАЛ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ (ГРАМАТИКА)

1. Структура речення в англійській мові у порівнянні зі структурою речення в українській мові. Розповідне, питальне та заперечне речення. Види питань.
2. Дієслово. Допоміжні, питальні та смислові дієслова.
3. Спосіб (Дійсний, умовний, наказовий). Система часів.
4. Активний і пасивний стан. Особливості використання і перекладу пасивного стану. Узгодження часів.
5. Безособові форми дієслова. Дієприкметник, функції та способи перекладу. Інфінітив, функції та способи перекладу. Герундій, функції та способи перекладу.
6. Модальні дієслова та їх еквіваленти.
7. Умовний спосіб. Емфатичні конструкції.
8. Функції дієслів: to be, to have, to do, will, should, would.Функції дієслів із закінченням –ing, -ed.
9. Іменник. Утворення множини. Присвійний відмінок.
10. Артикль.
11. Займенник (загальні відомості). Особові, присвійні, вказівні займенники. Неозначені займенники some, any і заперечний займенник no. Кількісні займенники many, much, few. Неозначено-особовий займенник one. Три функції one. Підсилювані та зворотні займенники.
12. Прикметник. Прислівник. Ступені порівняння.
13. Числівник. Кількісні та порядкові числівники. Дріб. Читання формул, хронологічних дат, позначень часу.
14. Граматичні особливості перекладу. (артикль, іменник, прикметник, числівник,займенник, дієслово, прислівник, прийменник, сполучник). Конструкції типу the more, the better.
15. Синтаксичні особливості перекладу (умовне речення, неозначено-особові та безособові речення, безсполучникові підрядні речення, складнопідрядні речення, еліпсис, емфаза, інверсія, подвійне керування та ін.).
16. Лексичні особливості перекладу (багатозначність, конверсія, синонімія, неологізми, “удавані друзі перекладача”, британський та американський варіанти англійської мови, терміни, уживані вирази та службові слова, іншомовні запозичення, абревіатури, умовні позначення, власні назви, англійська система мір та ваги і т. і.).

17. Жанрово-стилістичні особливості перекладу.
18. Найвживаніші суфікси, префікси англійської мови науково-технічної літератури та їх значення. Основні суфікси іменників, прикметників, дієслів, прислівників.

НАВЧАЛЬНИЙ МАТЕРІАЛ З НІМЕЦЬКОЇ МОВИ (ГРАМАТИКА)

1. Часові форми дієслова. Дієслова з відокремлюваними та невідокремлюваними префіксами. Дієслівне керування.
2. Пасив. Модальні дієслова з інфінітив пасив. Відмінювання іменників. Прийменники з давальним відмінком. Прийменники зі знахідним відмінком.
3. Залежний інфінітив. Інфінітивні групи. Множина іменників. Прийменники з давальним та знахідним відмінками.
4. Дієприкметник. Означення, виражене дієприкметником I і II. Поширене означення. Дієприкметник I з zu як означення.
5. Дієприкметникові та дієприслівникові звороти. Прийменник з родовим відмінком. Результативний пасив.
6. Підрядні речення. Речення з підрядними означальними. Відмінювання відносних займенників.
7. Додаткові підрядні речення. Речення з підрядними причини. Введення логічних зв'язків.
8. Інфінітивні групи. Речення з підрядними мети та способу дії.
9. Речення з підрядними умови.
10. Розділовий родовий відмінок.
11. Звороти, що виражають необхідність та можливість. Конструкції haben+zu+інфінітив та sein+zu+інфінітив.
12. Займенникові прислівники.
13. Парні сполучники.
14. Конструкція sich lassen +інфінітив. Сполучення знахідного відмінку з інфінітивом.
15. Вказівні займенники у функції заміни іменників.
16. Речення з підрядними часу та мети.
17. Спосіб вираження відношення до висловлювання. Модальні дієслова, складні форми модальних дієслів.
18. Спосіб вираження зв'язку з попереднім та наступним висловлюванням. Кон'юктив у самостійних реченнях.
19. Кон'юктив в умовних реченнях. Допустові речення. Модальні дієслова у

значенні речення.

20. Лексичні, граматичні та синтаксичні особливості перекладу науково-економічної літератури.

НАВЧАЛЬНИЙ МАТЕРІАЛ З ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ (ГРАМАТИКА)

1. Артикль. Класифікація артиклів. Особливості вживання. Випадки не вживання артикля.
2. Займенник. Особові придієслівні займенники. Місце двох займенників у складних часах. Вживання займенників у ролі прямого і непрямого додатків. Особливості вживання та перекладу займенників en, y. Відносні займенники. Вказівні займенники та вказівні прикметники. Присвійні займенники та присвійні прикметники. Неозначені займенники та неозначені прикметники.
3. Дієслово. Часи і способи дієслів. Прості і складні часи. Безособові дієслова. Пасивний стан. Дієслова з пасивним значенням. Часи дійсного способу. Часи умовного способу. Часи subjonctif (другого умовного способу). Особливості вживання та перекладу.
4. Неособові форми дієслова. Інфінітив, його функції. Participe passe, Participe present, Gerondif, Participe passe compose.
5. Прислівник. Форми прислівників. Ступені порівняння прислівників. Ствердження, заперечення, обмеження.
6. Прийменник. Багатозначність прийменників, їх місце і роль у реченні.
7. Сполучник. Сполучники сурядності. Сполучники підрядності.
8. Просте поширене речення. Головні та другорядні члени речення. Порядок слів у реченні. Порядок слів у розповідному, питальному реченнях. Засоби виділення членів речення.
9. Складне речення. Складносурядне речення. Складнопідрядне речення. Види підрядних речень. Узгодження часів у складних реченнях.
10. Словотвір. Префіксальний і суфіксальний спосіб. Перехід однієї частини мови в іншу.
11. Лексичні, граматичні та синтаксичні особливості перекладу науково-економічної літератури. Поняття про синонімічні ряди, “удавані друзі перекладача”. Особливості перекладу дієприкметникового та абсолютного дієприкметникового зворотів.